

ORTSANALYS ASKLANDA ORNUNGA

Ortsanalys?

En ortsanalys är en typ av nulägesbeskrivning av en ort, plats eller samhälle som grundas på en norsk metod kallad "stedsanalys". Ortsanalyser beskriver och lyfter fram ortens karaktär och visar vilka styrkor och svagheter som finns. Analysen beskriver ortens form som ett resultat av en historisk process och ger en förståelse för de utvecklingsmöjligheter som finns i bygden.

I de ortsanalyser som kommunen tagit fram kommer de olika orternas förutsättningar, livsmiljöer, karaktärer och kommunens utvecklingstankar inför framtiden beskrivas. Analyserna kommer ligga till grund för kommunens fortsatta planeringsarbete.

De viktigaste bidragen till denna ortsanalys kommer från ortsborna själva, som bidragit med sin kunskap och mycket inspiration vid ett dialogmöte i Asklanda skola den 4 april 2011. Vi på Bygg- och miljöheter anser att den viktigaste information vi kan få om en ort kommer från de personer som bor där.

Ett stort tack till Bengt Wadbring och alla andra som engagerat sig på möten och i arbetet med ortsanalysen!

Ortsanalysen är framtagen av Anna Svensson, Fysisk planerare och Sabina Talavanic, Stadsarkitekt på Vårgårda kommun, under juli - oktober 2013.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	4
1.1 Syfte.....	4
1.2 Avgränsning	4
1.3 Vision	5
1.4 Gällande översiktsplan	5
1.5 Läge i kommunen.....	6
2 Asklanda–Ornunga.....	7
2.1 Historia.....	7
2.2 Landskap	8
2.3 Riksintressen.....	9
2.3.1 Holtsäckra	9
2.3.2 Ornunga kyrkby med Ornunga gamla kyrka	10
2.4 Fornlämningar.....	11
2.5 Landskap	12
2.6 Befolkning	13
2.6.1 Att bo på landet	13
2.7 Trafik	14
2.8 Funktioner.....	15
2.8.1 Förenings- och friluftsliv.....	15
2.8.2 Funktioner och föreningsliv	17
3 Framtiden.....	18
3.1 Barnen.....	18
3.2 Dialogmöte.....	18
3.3 Framtiden Asklanda Ornunga.....	19

1 Inledning

Det finns olika sätt att göra ortsanalyser. Vårgårda kommun har valt att använda av en analys- och syntesmetod. Detta innebär att helheten delas in i beståndsdelar vilka analyseras separat. När de olika delarna sammanförs uppstår syntesen och relationerna mellan det fysiska rummet–den mänskliga livsmiljön och omgivningen, i detta fallet landsbygden. Detta ger ett underlag till hur ortsanalysen kan användas i kommunens framtida arbete.

Underlaget till analysen grundas framförallt på dialogmötet med invånarna i området som hölls den 4 april 2011 i Asklanda skola. Även de andra småorterna i kommunen har besökts och det materialet kommer likt detta att användas som underlag i den nya översiktsplanen. Syftet med dialogmötena har inte bara varit för att kommunen ska informera medborgarna om vad som kommer att hända i deras närmiljö utan även för att involvera och föra en dialog med dem vilket resulterar i ett ökat inflytande i planeringsprocesserna.

Efter de dialogmöten som har hållits i områdena har materialet sammanställts och kompletterats med kartmaterial, information från föreningar och annan kunskap om området. För att säkerställa materialet skickades sedan ortsanalyserna ut till berörda byalag och hembygdsföreningar och efter inkomna synpunkter reviderades ortsanalyserna till ett färdigt material.

1.1 Syfte

Syftet med ortsanalysen över Asklanda och Ornunga är att genom att kommunen har en öppen och välkomnande dialog med invånarna kan känslan av att alla har en förmåga att påverka det som händer i den egna närmiljön stärkas. Därmed ökar kommunens invånares engagemang i kommunens planläggning och en levande landsbygd upprätthålls.

1.2 Avgränsning

Den fysiska avgränsningen för ortsanalysen är den äldre sockenindelningen som Asklanda och Ornunga tillhör.

Ortsanalyser har också tagits fram över följande orter och områden:

☐ Algutstorp	☐ Siene, Horla, Hol
☐ Bergstena, Östadkulle, Lena	☐ Skogsbygden, Nårunga
☐ Lagmansholm, Fullestad	☐ Södra Härene, Rensvist
☐ Landa, Kvinnestad	☐

Kommunens ortsanalyser är sammanställda av Bygg- och Miljöenheten i Vårgårda kommun. Samtliga bilder kommer från kommunens arkiv, om inte annat anges.

1.3 Vision

I januari 2010 tog ledande politiker och tjänstemän fram en vision för Vårgårda kommun: *"Den goda kommunen med 12 500 invånare 2018"*

Kommunens visionsdokumentet lyfter fram fyra målområden som bedöms som särskilt viktiga för måluppfyllelsen och dessa är:

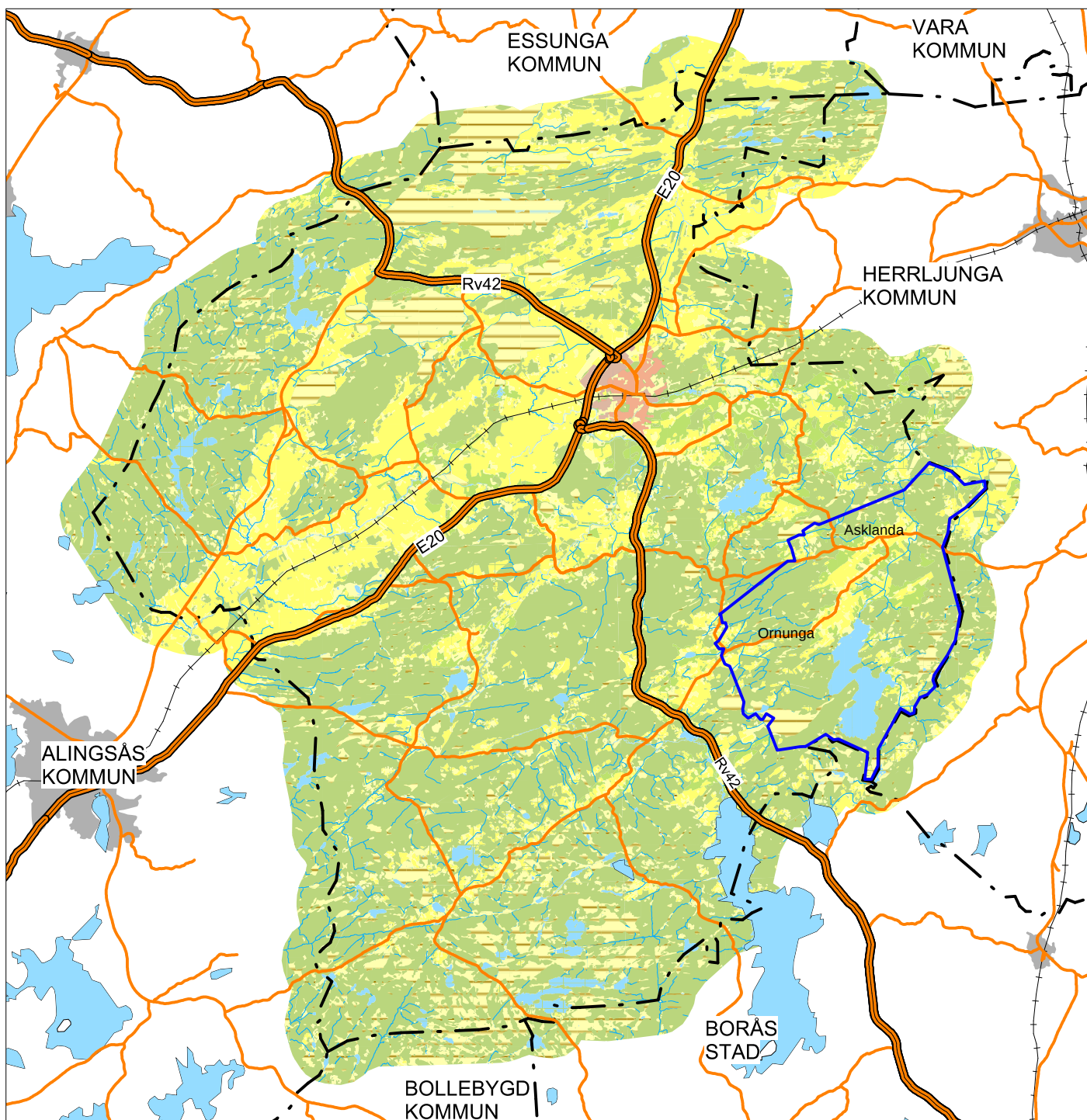
- Boende
- Miljö
- Skola
- Näringsliv

Vad gäller boende innebär detta 1500 nya kommuninvånare och att cirka 700 attraktiva lägenheter/bostäder skall tillkomma i kommunen vid eller innan 2018. För att uppnå dessa mål är ortsanalyser ett viktigt redskap för att se vilka utvecklingsmöjligheter som finns i kommunen.

1.4 Gällande översiktsplan

Av kommunens översiktsplan framgår följande:

- det finns en dominerande tätort och levande landsbygd, båda ska bibehållas och stärkas.
- kommunen ska verka för att bevara större orörda naturområden i söder samt sammanhängande jordbruksmarker i norra delen av kommunen.
- ny bebyggelse bör i första hand tillkomma där befintlig infrastruktur och etablerade sociala strukturer kan nyttjas.
- i kommunen ska det finnas attraktiva lägen med befintlig bebyggelse för strandnära boende på flera platser i kommunen.
- befintlig fritidsbebyggelse bör utvecklas och det ska finnas möjlighet omvandla dessa till permanentboenden.

GRÄNSER, administrativa

— · — · — Kommungräns

GRÄNSER, övriga

— Asklanda
— Ornunga

VÄGAR, lagskyddade

— E20, Rv42

— Järnväg

VÄGAR, övriga

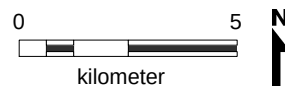
— Länsvägar

Ortsanalys

Vårgård kommun

Asklanda
Ornunga

1.5 Läge i kommunen

Asklanda kyrka

2 Asklanda–Ornunga

Byarna Asklanda och Ornunga har mer eller mindre vuxit samman i Asklandas södra del och Ornungas norra. Väg 1765 går genom båda byarna och det är den som binder dem samman. Området är likt många andra i kommunen mycket gammalt och Ornunga gamla kyrka uppfördes förmodligen redan på 1200talet men fornlämningar visar att området varit bebott långt tidigare än detta. Båda orterna har dessvärre haft en minskade befolkning och Ornunga förlorade sin titel ”småort” hos SCB efter 2005 då invånarantalet sjönk till mindre än 50 personer. Asklanda och Ornunga ligger drygt en mil sydost om Vårgårda och

tillsammans med Kvinnestad utgör de Asklanda församling vilken är en del av Vårgårda pastorat. Det finns en kyrka i varje by och förutom de tre ligger här även Ornunga gamla kyrka som stundtals är öppen under sommaren.

2.1 Historia

Både Asklanda och Ornunga socknar har medeltida ursprung och tillhörde förr Gäsene härad. Enligt sägen kommer namnet Ornunga från Jätten Or som stod på berghällen Oshall (som ligger vid Ornungasjön) och försökte kasta en stor sten på Asklanda kyrka. Jätten slant och blev sittande på berghällen. Stenen som jätten ska ha kastat föll ned i Mellomgårdens hage mitt i nuvarande Ornunga. I ortsnamnet Asklanda ingår plural av trädnamnet Ask. -landas betydelse är förmodligen ”sträckning utmed vatten”, en ändelse som är vanlig i västgötska ortsnamn. En bäck rinner helt riktigt strax öster om Asklanda kyrka. Under sista hälften av 1800talet och början av 1900talet emigrerade minst 257 personer från bygden. Detta kan ha varit en följd av att det under 1800talet bodde betydligt fler människor i området än idag. 1843 bodde det 1151 personer i Asklanda skoldistrikt (Asklanda, Kvinnestad och Ornunga socknar) enligt en gällstämma. Av dessa var 80 personer backstusittare och av dessa var det hälften som levde i fattigdom och mer eller mindre anlitade de övriga församlingsmedlemmarnas givmildhet.

Under laga skifte 1855 styckades all utmark mellan bönderna i Ornunga by. Skiftet skedde i två etapper, där den första etappen gällde inägorna och den andra utägorna. Skiftet i Asklanda gällde 6 gårdart. I Ornunga gällde skiftet kring 30 gårdar, och alla invånare hade tidigare åkermark spridd över hela byn. Vid kommunreformen 1862 övergick socknens ansvar för de kyrkliga frågorna till Ornunga respektive Asklanda församling och för de borgerliga frågorna bildades två landskommuner. Landskommunerna uppgick 1952 i Vårgårda landskommun, vilken 1971 ombildades till Vårgårda kommun.

2.2 Landskap

Området består av moräner, bland annat av drumliner som odlats och brukats under lång tid. Drumliner avsattes under is som avlånga limpor, här i nordostsydvästlig riktning. Det ger ett höglänt, halvöppet till öppet, varierat odlingslandskap med stort inslag av betesmark, stenmurar osv. Det är ett ålderdomligt och småskaligt landskap från vilket det är vid utsikt över omgivande kuperade skogslandskap. Utsikten är storslagen och milsvid främst åt öster vid Ornunga kyrka som ligger 175 m ö h och ca 40 meter över Orungasjön. Vid Asklanda finns sand och grussediment. På dem och vid drumlinsluttningarnas bas växer lövskog främst ek. Landskapet har en lång kontinuitet och kulturhistoria med äldre gårdsbebyggelse.

Större delen av Asklanda-Ornunga ingår i ”stora opåverkade områden” som Länsstyrelsen pekade ut på 1990-talet. Stora opåverkade områden innebär ett skydd av ännu icke exploaterad mark som successivt tagits i anspråk under 1900-talet. Främst skulle dessa områden skyddas från etablering av industrier, bebyggelse av större omfattning och andra miljöförstörande verksamheter. Denna typ av företagande skulle lokaliseras till redan tidigare exploaterade områden. Sedan 1999 finns skyddet för de stora opåverkade områdena i MB 3 kap. 2 §. Stora opåverkade områden redovisas inte som riksintressen i MB utan berörs endast av hushållningsbestämmelserna.

Stora opåverkade områden skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdets karaktär. Med detta menas att åtgärden är irreversibel, alltså att det inte går att återställa åtgärden. Med åtgärd menas något som påverkar landskapsbilden väsentligt eller ger upphov till störningar i form av föroreningar eller buller. Vad som bedöms som att påtagligt negativt påverka ett område är subjektivt och bedömningar gällande detta görs i varje individuellt fall. Exempel på åtgärder och verksamheter som inte bör uppföras i stora opåverkade områden är följande:

- Nyetablering av industriell eller liknande verksamhet.
- Tätorts- eller fritidsanläggningar av större omfattning med tillhörande anläggningar.
- Större trafikleder.
- Gruvor och större täkter.
- Terminalanläggningar.
- Upplag och tippar.
- Farleder och muddringsföretag.

Orungasjön är relativt stor, så pass stor att den faller under miljö kvalitetsnormer för vatten och kring sjön gäller ett utökat strandskydd till 200 meter. Vegetationen kring sjön består till största del av barrträd och ängslövskogar men mellan Ornunga kyrka och sjön är det emellertid mycket odlings- och hagmark. Det öppna odlings- och

Orungasjön

hagmarklandskapet vars böljande terräng med svag sluttning ner mot sjön bjuder på fina utblickar mot vattnet. Från sjön syns Ornunga kyrka som är ett betydelsefullt landmärke i landskapet. Tillgängligheten längs sjön är dessvärre mycket begränsad, och detta beror till största delen på att flera fastigheter har tomtgräns ända ner till vattnet. Sjön är näringsfattig och har en låg omsättningstid till följd av att den har ett litet avrinningsområde i förhållande till sin storlek.

I och vid sjön finns ett flertal fågelarter som bland annat storlom, vattenrall, grågås och trana. Sjön är också en bra rastlokal för änder. De stora vassar av säv och bladvass som tidigare växte på västra sjöstranden har numera nästan försvunnit vilket minskat sjöns fågelliv. Ornungasjön ingår i fiskevårdsområde och är allmänt öppen genom fiskevårdskort. Det är populärt att fiska i sjön och den är klassad som regionalt intresse för fritidsfiske av fiskenämnden. Bland fiskarna i sjön finns ål, gädda, sutare, mört och abborre. Förutom de fåglar och fiskar som trivs i sjön är den också en fin badsjö och det finns en kommunal badplats med volleybollnät, omklädningshytter.

2.3 Riksintressen

Riksintressen är ett sätt för staten att påverka och bevaka de intressen som har särskild nationell betydelse¹. Bakgrunden var att det mellan 1950 och 1970 skedde en betydande ekonomisk tillväxt i Sverige och den bidrog till en omfattande strukturomvandling och urbanisering. Utvecklingen medförde också ökade anspråk på de naturresurser som finns i landet. Människor fick mer fritid och möjligheter att bland annat bygga fritidshus vilket gjorde att efterfrågan på mark för fritidshus och tung industri var extra stor vid kusterna runt de större städerna. De områden som ansågs ha nationell betydelse behövde därför skyddas och sedan dess har riksintressen pekats ut. Det är ansvarig myndighet som pekar ut riksintressen, Trafikverket pekar ut kommunikationsleder som exempelvis E20 och Rv42 och Riksantikvarieämbetet pekar ut områden för kulturmiljövården som exempelvis Ornunga kyrkby.

2.3.1 Holtsäckra

Kulturlandskapet vid Holtsäckra och Skog vid Ornungasjön illustrerar de små brukningsdelar som framröjdes och uppodlades i skogsbygderna från medeltid och framåt. Inägomarken är småbruten och representerar ett ålderdomligt odlingslandskap typiskt för den stenbundna Svältbygden. De småskaliga åker- och slåtterytorna är väl i hävd. Värdefull är framförallt den hägnade fågatan och den stora mängden stenmurar som korsar inägorna samt alla odlingsrösen. Två mindre delar av detta odlingslandskap ingår i ett Natura 2000-område

Till landskapets ålderdomliga karaktär bidrar också den välbevarade bebyggelsen som belyser byggnadstraditionen i det äldre bondesamhället. Motiveringen till riksintresset är att de välbevarade kyrkbyarna i odlingslandskapet ger en god föreställning om bybebyggelsens

¹Riksintressena har sitt ursprung från den fysiska riksplaneringen som redovisades i Mark och vatten, SOU 1971:75.

sammanhållna karaktär före 1800-talets skiften. I uttrycket för riksintresset ingår även gravfält från yngre järnåldern. En fägata, flera stenmurar och otaliga odlingsrösen ger området en ålderdomlig prägel. Området är botaniskt mycket intressant. Att komma till Holtsäckra är som att förflytta sig ett sekel tillbaka i tiden.

2.3.2 Ornunga kyrkby med Ornunga gamla kyrka

Kyrkbyn med omgivande kulturlandskap representerar de små bygdeenklaver som med början under yngre brons- och järnålder växte fram i norra Sjuhäradsbygdens höglänta skogsmarker. Runt den Ornunga gamla kyrka finns en bykärna med ålderdomlig bystruktur och längs åsbildningen ligger utskiftade gårdar av radbykaraktär. Den gamla kyrkan är uppförd av gråsten, förmodligen under 1200-talet. Enligt sägnen skall den ha byggts åt församlingen av två rika systrar på godset Sällerhög. Den ursprungligen öppna takstolen doldes vid denna tid ovan ett plant brädtak, vilket dekorerades med bibliska scener i en folklig variant av den äldre Läcköskolans renässansmåleri.

Ornunga gamla kyrka, interiör och exteriör.

Under 1700-talet färdigställdes bland andra restaturationer en predikstol, altarring, bänkinredning och sakristia. Men kyrkans underhåll eftersattes under 1800-talet och när den nya kyrkan byggdes 1904 skadades den gamla i ett jordskalv. Det beslutades att kyrkan skulle rivras. För att rädda kyrkan bildades Svältornas fornminnesförening. Föreningen köpte kyrkan och lät restaurera den med visst ekonomiskt stöd från Svenska Turistföreningen.

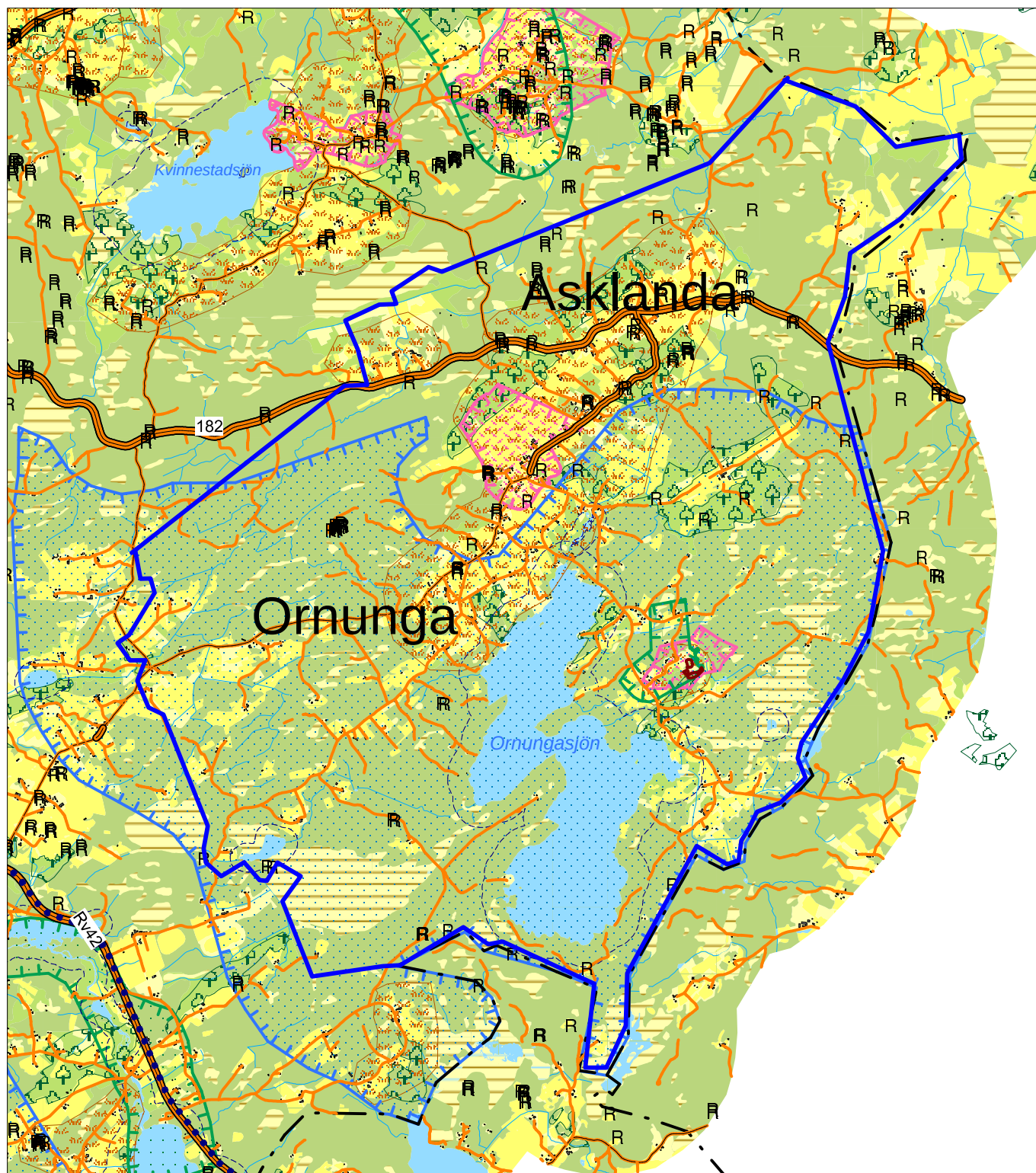
Vid mitten av 1950-talet var taket i ett dåligt skick och Riksantikvarieämbetet påpekade att det var olämpligt att använda kyrkorummet som museilokal. Om

föreningen flyttade samlingarna skulle ämbetet åta sig att restaurera kyrkan. I slutet av 1960-talet inköptes gården Kyrkebol vid kyrkan med ekonomisk hjälp av Vårgårda kommun. Manbyggnaden där blev nytt museum.

2.4 Fornlämningar

Det finns gott om fornlämningar i området kring Asklanda-Ornunga. De flesta fornlämningar är belägna i eller i anslutning till inägomarken från historisk tid. De höga värden som finns i kommunen med det stora fornarvet är ett vackert och intressant inslag i vårt landskap men också ett problem som uppkommer när det gäller nybyggnation. I huvudsak är fornlämningarna i området mest representerade där det redan finns bebyggelse.

När Asklanda kyrka restaurerades 1897 – 98 hittades ett par gamla mynt på kyrkogården vilket inte uppdagades förrän 50 år efter att fyndet gjorts. Mynten är båda av brons och präglade för mer än 900 år sedan i det Östromerska riket, Bysans. Mynten är från tidig medeltid eller från vikingatiden och antas inte att ha varit en del av en skatt utan snarare blivit begravda med en orientfarare. Huruvida graven varit hednisk eller kristen är oklart. I Asklanda-Ornunga finns också lämningar efter gravfält, hällristningar, domarring, fornåkrar och resta stenar. Som syns på kartan på sida 12 är de flesta fornlämningar samlade i kluster och i norr vid Baggebol finns det speciellt många lämningar.

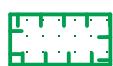
GRÄNSER, administrativa

— — — Kommungräns

GRÄNSER, övriga

— — — Algutstorp

INTRESSEN, lagskyddade

Riksstintesse för
naturmiljövärd

Riksstintesse för
kulturmiljövärd

Riksstintesse för
kommunikation

Natura 2000-
område

R

Fornlämning

Strandskydd

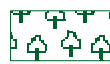
INTRESSEN, natur

Stora opåverkade
områden

Bevarandevärd
odlingsmark

Lövskogsinventering
Länsstyrelsen

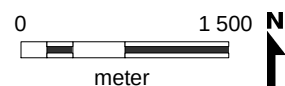
Ortsanalys

Vårgårda kommun

Asklanda

Ornunga

2.5 Landskap

2.6 Befolkning

För att Vårgårdas vision om att antalet medborgare i kommunen skall år 2018 uppgå till 12500 personer ska kunna bli en verklighet är det viktigt för kommunen att både ha en fungerande och växande centralort samt en levande landsbygd. Enligt gällande översiktsplan ska komplettering av befintlig bebyggelse ske med hänsyn till orternas speciella förutsättningar. Centralt boende för äldre, funktionshindrade och ungdomar bör skapas. Närheten till samhällsservice som skola är väsentligt. Ungdomars möjlighet att bo kvar ska förbättras. Kommunen ska verka för att skapa möjligheter för ungdomsbostäder i centrala lägen, nära till service och kommunikationer.

2.6.1 Att bo på landet

Städerna i landet klarar inte av sin försörjning utan landsbygden. Alla typer av areella näringar behövs. Vi behöver Svenskt spannmål, skog, kött, fågel och så vidare. För att en stad ska vara välmående måste det också finnas en välmående landsbygd i anslutning. En välmående landsbygd är en levande landsbygd. 34% av Sveriges befolkning bor på landsbygden. Om det finns möjlighet att pendla till en större ort eller stad är det ännu mer attraktivt att bo på

landsbygden. Unga vuxna är mest benägna att flytta men också mest benägna att flytta hem igen när familjer bildas.

In- och utflyttning på landsbygden är generellt mindre än vad den är i tätorter eller städer. Detta gör att grannsämja är viktigt att uppskatta och värdesätta. Forskaren Arttu Saarinen vid Åbo universitet visar att de som bor på landsbygden är lyckligare än de i städerna. De som är lyckligast är de som bor i närheten av en tätort eller stad men ändå på landet och valfriheten verkar spela stor roll i sammanhanget. Som boende på landsbygden innebär det generellt att service, fritidsaktiviteter och arbetsplatser ligger en bit bort, en sträcka som oftast klaras av med bil vilket gör att landsbygdsbefolkningen till större del än tätorts- och stadsbefolkning är mer beroende av bilar.

Asklanda och Ornunga ligger i ett fantastiskt landskap med lövskogar, öppna odlingslandskap och närheten till Ornungasjön. I området finns det potential att utöka den befintliga bebyggelsen, både vid sjön och i det öppna landskapet, något som orterna skulle må bra av, både för underlag för skola och engagemanget i bygden. Under dialogmötet 2011 föreslog de boende själva olika ställen i sitt närområde där de ansåg att det var positivt att förtäta och utöka den befintliga bebyggelsen och dessa ställen var:

- Från Dammen och ner mot sjön i norr
- Slänten mellan kyrkan och ner mot Simonsgården
- Baggebol mot Änet och Hjälmeryd

Kyrkan i Asklanda uppfördes redan på 1100talet (och kompletterades med ett torn av granit 1898) och kring den fanns en liten by och omliggande gårdar. Av de byggnader som finns kvar är den gamla prästgården den äldsta och den uppfördes i slutet av 1700-talet, en rödmålad parstuga i trä. I övrigt finns det bevarade byggnader från 1800-talet och tidigt 1900tal, samtliga uppförda i trä. Av de byggnader av värde som tagits upp i kommunens bebyggelseinventering finns bland annat församlingshemmet, en gammal slöjdlokal och jordbruksfastigheter.

I Ornunga är mycket av den äldre bebyggelsen i närheten av Holtsäckra (se sida 10) och Ornunga gamla kyrka som är tack vare Svältornas fornminnesförening en välbevarad medeltida byggnad. Likt Asklanda finns i Ornunga bevarad bebyggelse från mitten av 1800-talet och framåt, framförallt uppförda i trä. Det finns torpställen, jordbruksfastigheter och de flyttade byggnader som står i anslutning till den gamla kyrkan

Området präglas både av större lantbruksfastigheter och villor som alla ligger i ett vackert landskap. Några av de boende har startat en tomtgrupp som är intresserade av att "bli fler" för att stärka sitt område och då framförallt underlaget till skolan.

2.7 Trafik

Den regionala utvecklingen för Västra Götaland beskrivs i visionen "Det goda livet" som antogs av Västra Götalandsregionens fullmäktige år 2005. I visionen framgår fem fokusområden varav ett berör infrastruktur - "Infrastruktur och kommunikation med hög standard". Fokusområdet beskriver regionens ambitioner i frågorna: internationella transporter, hållbar och konkurrenskraftig infrastruktur, regional kollektivtrafik och IT-infrastruktur.

Sjuhärads kommunförbund har i "Tillväxtprogram 2013" lyft infrastruktur som ett prioriteringsområde. Infrastruktur och transportsystem ska underlätta en hållbar regionförtätning.

Från Asklanda och Ornunga till Vårgårda går det att åka på de mindre vägarna i området eller via 1761 till länsväg 182 vidare till riksväg 42 för att sedan komma in i centralorten. Till skillnad från en del andra mindre samhällen i kommunen krävs det inte att komma ut på den mycket trafikerade E20 för att ta sig till Vårgårda. Vägen till badplatsen blir på sommaren avsevärt mer trafikerad, något som de boende i området lyfte upp vid dialogmötet som hölls 2011. De boende föreslog att den kan asfalteras.

2.8 Funktioner

I Asklanda har det funnits skola sedan 1842, och skolan idag är en F-6 skola med cirka 60 elever (läsåret 12/13). Skolan ligger drygt 15 km sydöst om Vårgårda. Naturen finns runt skolans knut med egen skolskog och timrat vindsydd. Den nuvarande skolan byggdes 1956 och utökades 1990 med förskoleverksamhet och här finns också ett fritidshem. Skolans arbete riktas mot att alla elever skall känna lust att lära och bli vinnare i sina egna liv. Skolan är en friendsskola, vilket bland annat innebär att det finns kamratstödjare och en aktiv vuxengrupp.

Förskolan arbetar för att alla barn, föräldrar och personal ska känna sig trygga och trivas i verksamheten. Stora delar av dagen spenderas på gården eller i skolskogen. Förskolan har stora, ljusa lokaler med många rum. För att nå målen i läroplanen för förskolan (Lpfö98) läggs stor vikt vid leken vilken utgör grunden i barns utveckling och lärande. Personalen tar också tillvara på de tillfällen till lärande som ges i de dagliga

situationerna. Temaarbeten, matematik, språk, rörelse, musik, skapande, natur med mera är planerade aktiviteter i verksamheten.

Vid skolan ligger bygdens sporthall; Byahallen. Hallen är byggd av föreningsalliansen med hjälp av kommunala pengar, ideella insatser, sponsring och gåvor. Hallen invigdes i september 2011 och utöver själva idrottandet i hallen finns också konferensrum, kök och bastu.

Föreningsalliansen i Asklanda-Ornunga-Kvinnestad bildades i maj 2010 av föreningarna Asklanda-Ornunga Byalag, Föräldraföreningen för Asklanda skola, Ornunga IF, Sävens BK, Svenska Kyrkan, Asklanda-Ornunga SMU, EFS-föreningen i Änet, LRF och Asklanda-Ornunga Missionsförsamling. Föreningsalliansen utsågs av Länsbygderådet Sjuhärad till årets utvecklingsgrupp 2011.

2.8.1 Förenings- och friluftsliv

Svältornas fornminnesförening bildades redan 1905 för att rädda Ornunga gamla kyrka från att rivas. Svältornas fornminnesförening blev därmed den första hembygdsföreningen i Västergötland och driver fortfarande sin verksamhet. Föreningen ger ut en skrift varje år som går att låna på biblioteket. Verksamheterna som föreningen bedriver har bland annat varit torpinventering, slättergille, insamlande av skrivna dokument och kamp för

att bevara de gamla gårdsnamnen. På sommaren hålls offentliga lördagssamlingar vid fem tillfällen, och föreningen är medarrangör i midsommarfirandet vid museet som brukar samla omkring 600 deltagare.

Asklanda-Ornunga byalag är en politiskt och religiöst obunden förening vilken verkar för att tillvarata byarnas intressen. Alla som bor i området är medlemmar i byalaget och kan engagera sig om viljan för detta finns.

Asklanda-Ornunga missionsförsamling samarbetar med Svenska kyrkan när det gäller konfirmationer. Missionskyrkan har sin ungdomsrörelse SMU i bygden. Förutom dessa församlingar finns också EFS kyrkan i Änet representerat med cirka 20 medlemmar.

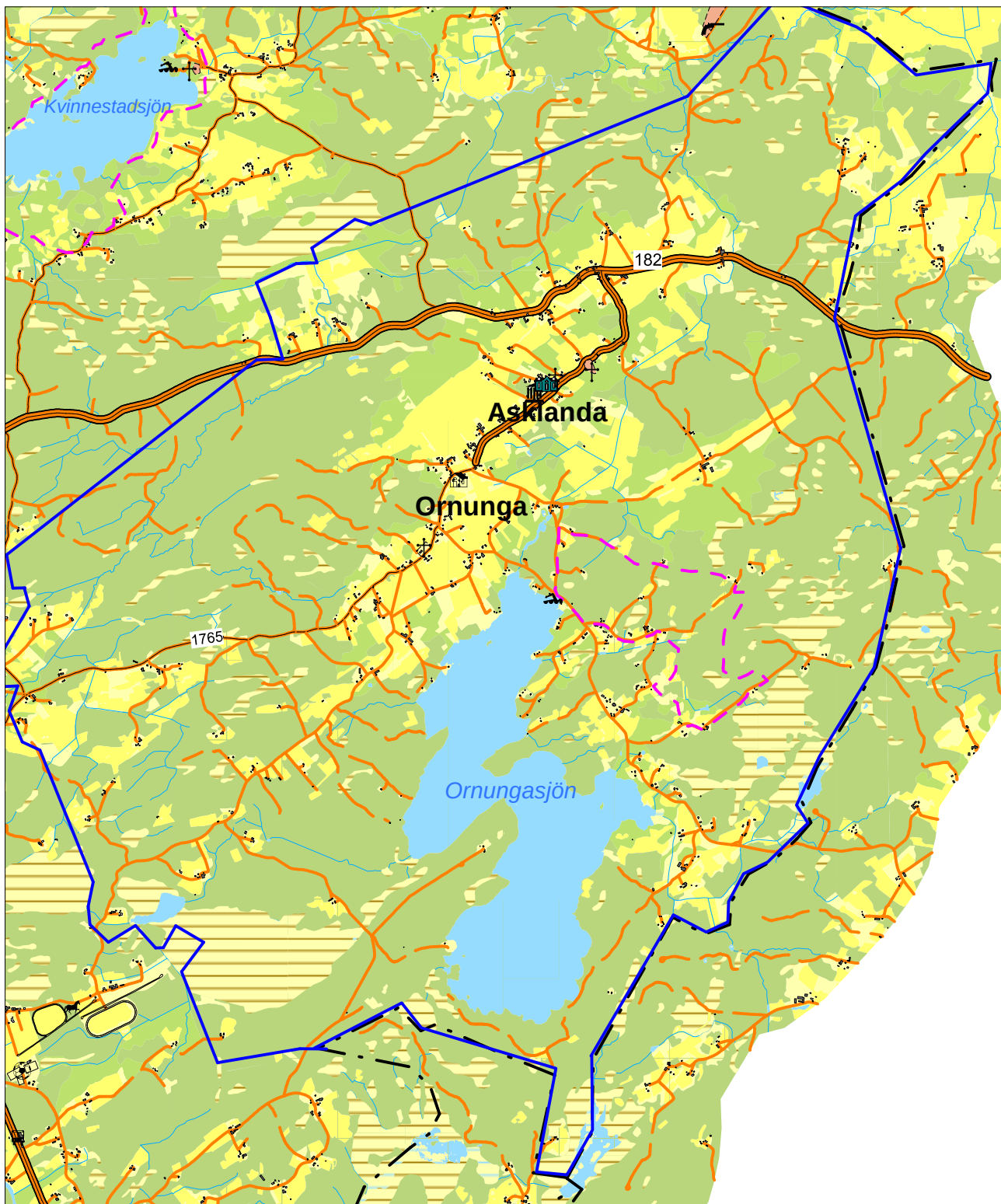
Ornunga IF bildades 1943 och från början ägnade sig medlemmarna åt friidrott, bandy, orientering och bordtennis. Klubben har på senare tid bland annat byggt en tennisbana, gjort i ordning skidspår och varit med och sponsrat beachvolleyplanen vid Ornungasjön.

Sävens BK bildades 1937 och bedriver i huvudsak fotboll på Sävevallen. Föreningen har cirka 370 medlemmar varav cirka 150 är aktiva spelare och ledare i de olika lagen. A-laget spelar i div 4. För B-laget och juniorlag bedrivs samarbete med Hols IF. Det finns också ett P35-lag. Ungdomsverksamheten omfattar 6 lag för pojkar i åldern 7-16 år. Laget tränar i Byahallen och under vinterhalvåret spelas även innebandy i sporthallen i Närunga.

Ornungaleden är 6 km lång och går genom ett gammalt odlingslandskap med stenmurar och åkertegar. Leden startar vid Ornungasjöns badplats och går på stigar som för länge sedan nyttjades ofta och en sträcka är troligen en bit av en gammal ridväg från södra Västergötland till Skaraborg.

Holtsäckra, öster om Ornungasjön är ett trevligt strövområde, likväl som ett Natura 2000område. Här finns fågata, stengärdesgårdar, odlingsrösen, äldre åker och ålderdomlig gårdsmiljö som är trevligt att vandra i.

På dialogmötet 2011 föreslog deltagarna att det bör göras en led runt Ornungasjön eftersom den i nuläget är svår att ta sig runt. De boende är intresserade av en led som är cykel- och barnvagnsvänlig eftersom naturen runt sjön är vacker och värd att upplevas.

GRÄNSER

- · — Kommungräns
- Asklanda
Ornunga

FUNKTIONER

- Skola
- Sporthall
- Busshållplats

FÖRENINGSG- OCH FRILUFTSLIV

- Kyrka
- Hembygdsgränd
och museum
- Skjutbana
- Ridcenter
- Fotbollsplan
- Kommunal
badplats
- — Vandringsled

Ortsanalys

Vårgårda kommun

Asklanda Ornunga

2.8.2 Funktioner och
föreningsliv

0 1 500
meter

3 Framtiden

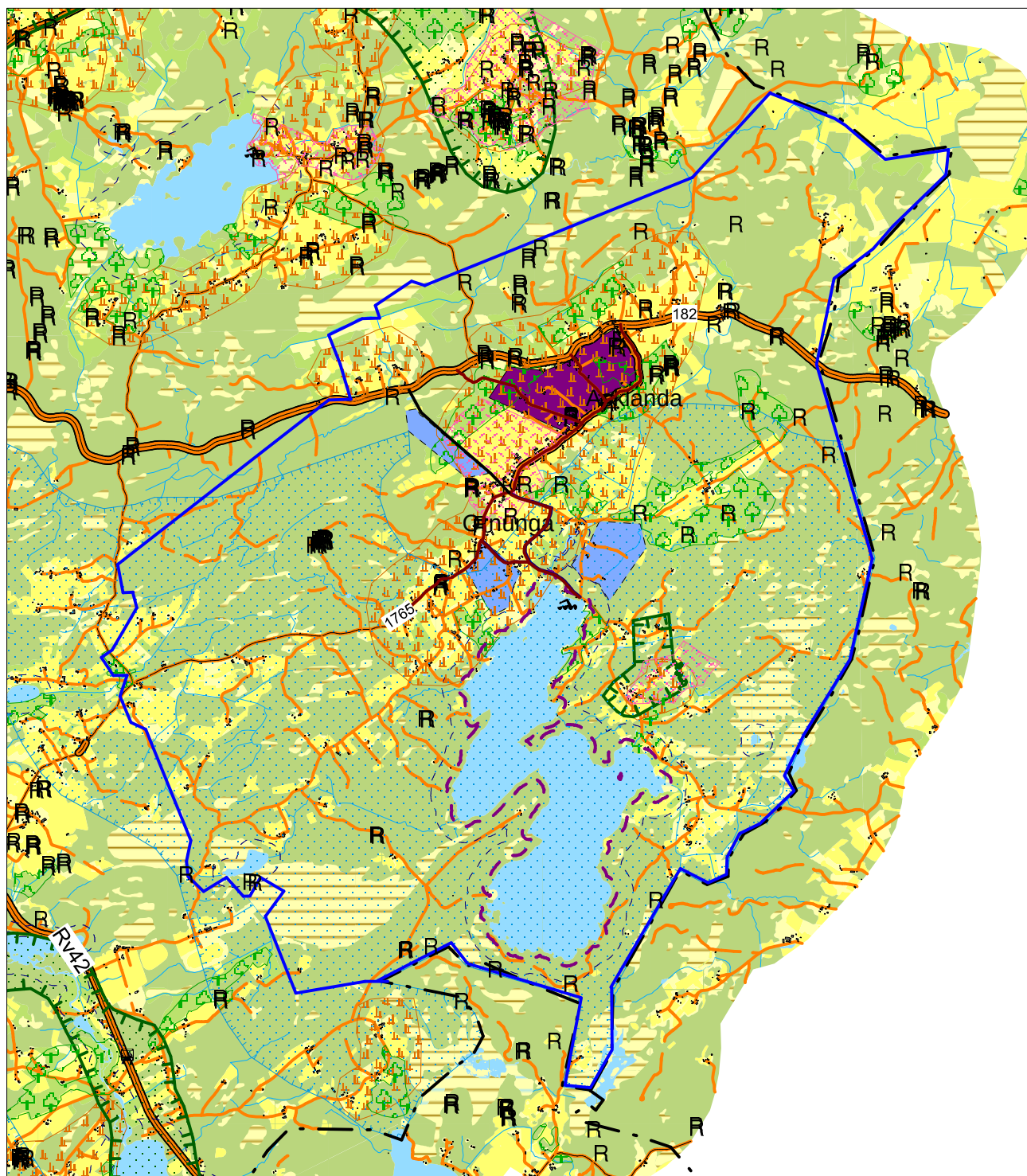
Trots de begränsningar som finns med många fornlämningar finns det ändå ställen där mycket attraktiva boendemiljöer är möjliga för byggnation. Arbetet i Asklanda-Ornunga för att bli fler är inspirerande. Hyresrätter för yngre och äldre har byggts och en grupp privatpersoner har i samråd med markägare sammanställt en lista med förslag till lämpliga tomter för nybyggnation, bland annat vid Ornungasjöns östra strand. Möjliga utbyggnadsområden bör huvudsakligen pekas ut där ny byggnation inte kommer i konflikt med främst: riksintressen, fornlämningar. Även värdefull lövskog och odlingsmark bör undvikas, men inte i samma utsträckning. Byggnation kan tillåtas i dessa typer av områden om det redan finns omfattande mänsklig aktivitet och bebyggelse. I både Asklanda och Ornunga finns möjligheter att förtäta inne bland den befintliga bebyggelsen för att skapa en karaktär av en sammanhållen by. En av flera fördelar med att förtäta där det redan finns befintlig bebyggelse är att avloppslösningar kan bli gemensamma och att befintlig infrastruktur kan användas vilket håller kostnader nere. Det är viktigt att komma ihåg att områdena inte tillåter ett högt exploateringsstal vilket innebär att det ska vara luftigt mellan de nya husen och bykänslan ska behållas med trädgårdar och villor, parhus eller trygghetsboenden.

3.1 Barnen

Barn tillbringar mer tid i närheten av hemmet än vad vuxna gör och detta gör att det finns behov av ytor där de kan leka eller träffa varandra. Det handlar inte enbart om naturen utan också om närhet till förskola och skolor och hur de tar sig dit. Trafik fungerar som en större barriär för barn än för vuxna då de generellt är mer oskyddade trafikanter när de tar sig fram. Barn och ungas möjligheter att röra sig fritt är viktigt att ha med i kommuntäckande planering. Att växa upp på landsbygden är på många sätt ett fantastiskt sätt och ställe att vara barn på. Naturen i området erbjuder många, stora och fantasifulla lekplatser, Ornungasjön finns på cykelavstånd och likaså skolan. Djuren och landskapet låter och luktar och ger minnen för livet, även för de som vuxna väljer att flytta till en stad. Landsbygden ger utrymme att ha större husdjur än de jämnåriga i tätorterna kan ha som exempelvis hästar eller får förutom hundar, katter, kaniner och andra djur som "passar in på landet". Områdets lokalisering med en mil till Vårgårda gör att det fungerar att få skjuts eller i äldre ålder åka moped eller cykla in till vänner, fritidsaktiviteter, skolan eller tågstationen.

3.2 Dialogmöte

De boende i området vill gärna bli fler bland annat för att stärka elevunderlaget till Asklanda skola. Vägen till badplatsen vid Ornungasjön blir mycket trafikerad på sommarhalvåret och de boende önskar att vägen därför skall bli asfaltsbelagd. Över huvudtaget saknas separerade gång- och cykelvägar (GC-vägar) i området, vägen till badplatsen och längs väg 182 är lämpliga sträckningar för GC-vägar. I framtiden finns förhoppningar om fiber, GC-vägnät samt en ny, mer trafiksäker anslutning till väg 182.

GRÄNSER

- Kommungräns
- Asklanda Ornunga

INTRESSEN, lagskyddade

- Riksställe för kulturmiljövård
- Riksställe för naturmiljövård
- Strandskydd
- Fornlämning

INTRESSEN, natur

- Stora opåverkade områden
- Lövsöksinventering Länsstyrelsen

Bevarandevärd
odlingsmark

FRAMTIDEN

- Möjliggör för planläggning/enstaka hus
- Möjliggör för planläggning/enstaka hus (dialogmöte)
- Efterfrågad vägsträckning
- Efterfrågad GC-sträckning
- Efterfrågad vandringsled

Ortsanalys

Vårgårda kommun

Asklanda
Ornunga

3.2 Framtiden & dialogmöte

